

latro fuerit, vel notorius depopulator agrorum, aut immunitas Ecclesie fuerit fracta. Consonat Hispal. an. 1512. Cap. 53: Valent. an. 1565, Sess. 5 Tit. 4 cap. 12; et præf. Compil. Tarracon. Lib. 3 Tit. 51 cap. 1 et 2).

28. Quod si Ecclesiarum asylum ex ipsa earum sanctitate, et reverentia procedit, consequens est, ut regatur autoritate ejus, cui regimen ecclesiasticarum rerum commisum est. Certe ecclesiasticis legibus et ampliati, et aretati sunt asyli fines, uti rerum ratio postulare videbatur. Naturalis reverentia in Ecclesiis fecit, ut eæ jure asyli fruereutur; deinceps illud traductum est etiam ad ea loca, quæ visa sunt reverentia, et obsequio digna, vel propter usum cui sunt addicta, vel propter dignitatem eorum, qui in illis habitant.

29. Hodie igitur asyli jure fruuntur omnes Ecclesie, etiam quæ consecratæ non sunt, earumque porticus, et atria (1); quin et locus, in quo, primo lapide solemniter jacto, Ecclesia ædificanda est (2); itemque oratoria Episcopi auctoritate constituta, ac perpetuo divinis addicta, non autem oratoria, quæ sunt in domibus privatorum, quamquam in iis cum venia Sedis Apostolicæ res divina peragatur; similiter palatium Episcopi; domus, quæ ad parochiam pertinet, et in qua parochus habitat; domus canonicales, et sodalitorum, quæ eorum ecclesiis conjunctæ sunt, turris campanaria, quæ intra passus triginta ab Ecclesia distat; xenodochia, et cæmeteria (3); domus Regularium; denique etiam sacerdos Eucharistiam deferens, ad se confugientibus asylum præstat (4).

(1) Can. 8. 9, 20, 36 c. 17 q. 4; cap. 5 et 9 de Immunit. Eccles. Quin etiam can. 6 et 55 caus. 17 q. 4, jus asyli traductur ad passus 40 extra Ecclesiam cathedralem, ad passus 50 extra Ecclesiam inferiorem; verum hujus loci asylum nunc antiquatum esse, tradit Card. de Luca Disc. 12 n. 27 Miscell., ac solum obtinere ostendit Pignatellus consult. 426 t. 1, ubi consuetudine receptum est.

(2) Sacr. Congregatio Immunitatis in Januen. 5 Octobris 1688.

(3) Cap. 10 de Immunit. Eccles.

(4) Consule Fagnanum in cap. Ecclesie 9 de Immunit. eccles. per tot. t. 5; Ferrarium Biblioth. verb. Immunitas art. 2; Giraldum Exposit. Juris Pontific. par. 1 sect. 657 p. 474; à quibus hæc omnia, quæ ad asylum pertinent ecclesiarum, latissime explicantur.

30. Publicas tamen ob causas factum est, ut rei graviorum quorundam criminum ab asyli beneficio excludantur. Atque hi quidem sunt, qui publice, et impudenter aliena bona diripiunt; qui agros depopulantur; qui hominem in Ecclesia, vel ejus cæmeterio interficiunt, aut ei membrum amputant; sicarii, qui

scilicet alieno jussu, alicui mortem inferunt, et qui tanti facinoris causa eorum operam conducunt, aut eos domi excipiunt; homicidæ, nisi vel casus, vel justa sui defensio homicidio causam dederit; Judæus, qui susceptam antea christianam religionem deseruit; hæreticus, nisi ad Ecclesiam confugerit ob aliud crimem, quam hæreseos; læsæ Majestatis reus; qui vim inferunt confugientibus ad Ecclesiam, atque eos inde violenter abducunt; qui in literis Apostolicis falsi crimen admiserunt; qui Montem Pietatis, aut alia similia loca administrantes, falsi, aut furti patrato crimine, ita publicam arcam minuunt, ut pœnæ mortis subjiciantur; qui aureas, et argenteas monetas privatim cudunt, aut vitiant, et corrumpunt; qui mentito Curie nomine, sese in alienas domos inferunt, et intrudunt, atque ibi rapinas faciunt, et homines trucidant, aut membra cædunt (1).

(1) Late de his omnibus agitur in cap. 6 et 10 de Immunit. Eccl.; in Bulla Cum alias 17 Gregorii XIV, Bullar. t. 5 par 1 p. 271; in Bulla Ex quo 75 Benedicti XIII, t. 12 p. 1; in Bulla In supremo 171 Clementis XII, lit. 14 p. 17; et in Bulla Officii 29 Benedicti XIV, t. 5 p. 160 ejus Bull. ed. Romæ seu Ven. 1754. Consule Benedictum XIV, Inst. Eccl. Inst. 41 §. 5 et seq., et Giraldum Expos. jur. Pontific. p. 41, 5 sect. 655 p. 464 et seq. Recte autem animadvertit Benedictus XIV, l. c. §. 9 n. 55, quod præter ea scelera, quibus omnis immunitas jure negatur, si cetera quoque gravia sint, vel sæpius admittantur; auctoritate Summi Pontificis, vel Sacr. Congregationis Immunitatis, in carceres Ecclesiastici Judicis ex loco immuni rei detrudi possunt nomine Ecclesie, causaque ipsorum cognita, pœna constitui, paulo quidem mitior, ut simul et rei pœnam perferant, et ecclesiastici asyli ratio habeatur.

31. Qui se criminibus inquinaverunt tantorum facinorum, ac tam atrocium, dimovendi ab Ecclesia sunt, ut meritis plectantur pœnis. Qua in re certa est adhibenda ratio, ne quis imprudenter, et temere privetur beneficio, quod ad se confugientibus Ecclesia præstat. Nimirum ab ecclesiastico Judice videndum est, num reus patravit crimina, propter quæ immunitate prorsus indignus habeatur, ejusque auctoritate, ac præsentem viro ecclesiastico, quem ipse designavit, reus de asylo dimovetur (1).

(1) Benedictus XIII, cit. const. Ex quo.

(N. S. Hispaniarum Reges, Gotthi præsertim, quorum ea fuit erga Ecclesiam pietas, ut non nisi in Episcoporum coactis Conventibus suas condere, vel confirmare Leges consueverint, nedum non imminuere, sed et fovere etiam multis immunitatem privilegii decrevere. Qua de re Sisenandus criminosos se in Ecclesiam recipientes, ab ea extrahere vetuit, eo dumtaxat excepto casu, cujus meminit præf. Syn. Cojac., quo reus se vi armata defen-

deret: *indic. Leg. 1 Fori Judic.* Regina Urraca, cum filiis, et filiabus, una cum Comitibus, ac pluribus Regni Proceribus, subscripserunt Constitutioni de Immunitate editæ in Syn. Ovetensi an. 1115 cap. 5, qua sancitum est, ut nullus criminiosus, intra septuaginta à dextris Ecclesiæ passus persistens, possit extrahi, nisi fuerit, servus, aut publicus latro, vel proditor *de crimine convictus*, sive palam excommunicatus, aut Monachus, vel Monacha refuga, aut violator Ecclesiæ. Qui vero (ita progreditur), adreptus à diabolo, aliquid aliud per vim extraxerit ab Ecclesia; ejusque porticibus, usque ad duodecim passus, in quadruplum reddat: aut in Monasterio sit Monachus sub Regula B. Benedicti, aut sit Eremita omnibus diebus vitæ suæ. Quam quidem Constitutionem confirmavit dein, Alphonsus Castellæ Rex, Alphonsus Portugaliæ Infans, et Alphonsus Aragoniæ Rex, una cum fratre ejus Ranimiro Monacho, pluribusque Regni, cum nobilibus, tum ignobilibus: atque etiam observantibus benedictiones, et infrigentibus, maledictiones, abjectæ sunt. Suprascriptam quoque Sisenandi Regis legem confirmavit Alphonsus Sapiens Leg. 15, tit. 20, lib. 5 Fori Regi, et ad universum Regnum extendit Leg. 2 tit. 11 Part. 1. At serio perpends, nimia interdum indulgentia augeri crimina, quosdam excipiendos voluit criminiosos, scilicet adulteros, violatores virginum, et Principi ad tributorum exactiones obligatos: *Leg. fin. tit. 11 Partit. 1*; aliique alios successu temporum, de quibus infra.

Gregorianam Constitutionem *Cum alias*, neque in Hispania fuisse receptam, sed de ea ab eodem Philippo III supplicatum esse, adserit Ramos del Mazano ad *Leg. Juliam, et Pap. lib. 5 cap. 44 n. 6*, licet ipsam Cl. Antonius Augustinus suæ inseruerit Collectioni *Tit. de Immunit. Eccles.* Jam vero Benedictus XIII, Gregorius XV, Clemens XII, et Benedictus XIV suas ediderunt Constitutiones, pluribus exceptionibus Asyli jus arctatum volentes, de quibus in progressu.

Quum initum Concordatum esset Catholicum Regem inter, et Apostolicam Sedem an. 1757, plures dein accesserunt R. Pontificum Constitutiones, quibus nonnihil Asyli jus imminutum est.

Ubi delinquens ad Ecclesiam confugerit, si iudiciis, quæ ad torturam sufficiant, exceptum constet esse crimen, ab ipsa extrahendus est, at non propria iudicis laici auctoritate: Bened. XIV Const. *Officii Nostri* §. 5, et *Lex 2 tit. 4 lib. 1 Novis. Compilat.* Ministri, quibus hoc injunctum est officium, petita ab Ordinario licentia, una cum eo, vel persona Ecclesiastica ab ipso deputata, reum ab Ecclesia removent, Regiis carceribus detrudendum. Dum Ordinarius criminiosum ab Ecclesiæ potestate in iudicis laici manus transfert, censuras comminatur ab hoc incurendas, nisi Ecclesiæ reum restituerit, semel ac in causæ progressu, non esse excepti criminis patratorem, constiterit Episcopo; cujus quidem est declarare, an delictum jure Asyli potiat, vel non: Benedictus XIV, Const. *Officii Nostri* §. 15, et *Elapso proximo anno* §. 4. Porro si Ordinarius noluerit iudici Sæculari tradere reum, de quo vehementer suspicatur, exceptum perpetrasse crimen, poterit eum iudex Sæcularis quam minimo educere strepitu, *ex præf. Lege 2*.

Si ad Ecclesiam per fugiens, hæresis reus existimetur, hæreticæ pravitatis Inquisitor, sine obtenta ab Ordinario licentia, ipsum per se ab Ecclesia educere potest, S. Tribunalis carceribus detrudendum; tenebitur tamen Inquisitor, vel ante capturam, vel postea, Episcopo de ea rationem reddere, tum propter reverentiam Episcopalis Dignitatis, tum etiam ut, quantum fas sit, Ecclesiasticum jus illæsum servetur: Benedictus XIV: *Elapso proximo anno* §. 3.

Crimina excepta quod spectat, jure Asyli non gaudent:

1. Delicti læsæ Majestatis rei: Constit. Gregorii XV: *Quum alias*; et quicumque sacræ Regis Majestati lædere tentaverint, aut ad eundem spoliandum aliqua suarum ditionum parte occultas conflaverint conjurationes: *Concor. an. 1757 art. 1*.

2. Homicidæ, qui animo deliberato, ac præmeditato, aliquem interfecerunt: Benedictus XIII Constit. *Ex quo*: etiam mulieres, nullis obstantibus privilegiis: Benedictus XIV Constit. *Officii Nostri* §. 8. Et Ecclesiastici, cujuscumque gradus, ac Ordinis; Regulares quoque, cujusvis Ordinis, aut Militiæ, cujuscumque gradus, aut conditionis, et quibuscumque privilegiis non obstantibus, dummodo de commisso crimine à Jure Ecclesiastico cognoscatur, et sententia citra pœnam sanguinis feratur; *ead. Constit. Benedicti XIV* §. 6 et 7. Demum quicumque homicida, cujusvis sexus, ordinis aut dignitatis, qui baculo, aut saxo proximum occiderit, ubi ex delicti circumstantiis dignoscatur, actum illum, quamvis in rixa, non casu, aut necessaria defensione, sed ex odio, aut nocendi animo, ac voluntate prodidisse: *ead. Constit. § 9*, et qui opem, vel auxilium ad id præstiterint; si tantum viginti annorum ætatem expleverint: Constit. Clementis XII *Alias Nos* §. 6.

3. Assassini, æque mandantes, quamvis mors sequuta non sit, ac exsequentes: Benedictus XIII *ead. Constit. Ex quo*, et Clemens XII *ead. Constit. ibid.*

4. Qui falso Curie nomine usurpato, sese in alienas domos tanquam veri justitiæ ministri insinuant, ibique rapinas committunt, dummodo homicidium, aut mutilatio sequatur: *ead. Constit. Benedicti XIII*.

5. Qui Ecclesiam, vel cœmeterium, occasione, vel mutilatione violaverint: *leg. 1 tit. 4 lib. 1 Novis. Compilat.*, etiamsi intra Ecclesiam, vel cœmeterium existens, extra positum interfecerit, vel mutilaverit: *ead. Constit. Benedicti XIII*.

6. Adulteri, ac Raptores Virginum, et qui Principi ad tributa solvenda obligati sunt, *Lege finali ut 11 Partit. 1*.

7. Falsarii litterarum Apostolicarum, ministri Montium Pietatis, vel alterius publici Telonii, aut Banci, furta, et fraudes in prædictis locis committentes, cujus causa pœnæ ordinariæ locus sit; ac adulterantes, et tondeñas monetæ aureas, vel argenteas, vel eas scienter expedentes: *ead. Constit. Benedicti XIII*.

8. Grassatores, prædonesque viarum: *Constit. Gregorii XV, et præf. Leg. 1 tit. 4 lib. 1 Novis. Compilat.*, etiam propter unicam, et simplicem grassationem; dum tamen mors, aut mutilatio ejus, cui vis illata est, subsequatur: *Concord. an. 1757 art. 1*; et Benedictus XIII *laud. Constit.*

9. Nocturni depopulatores agrorum, qui segetes, vineas, arbores, aut alia quæcumque fructifera abraserint: *Leg. 4 tit. 11 Partit. 1, et laud. Leg. 1 Novis. Compilat.*; imò et publici latrones: *ead. Constit. Gregorii XV*.

10. Hæretici, et potiori jure Apostatæ à Religione: *ead. Constit. Gregorii XV*.

11. Qui ab Ecclesia reos extrahunt, vel extrahi jubent: *ead. Constit. Benedicti XIII*.

12. Debitores, qui præstita à Jure sæculari cautione de non imponenda eis pœna corporali, ab Ecclesia dimoveri, et in carcerem detrusi possunt: *Leg. 2 tit. 4 lib. 1 Novis. Compilat.*

13. Milites ab exercitu subterfugientes, qui eadem præstita cautione jurata, extrahendi sunt: *Decr. Reg. 2 Martii an. 1708 in Adnotat. 2^a ad Sanct. un. tit. 2 lib. 1, vulgo Autos Acordados; leg. 5 tit. 4 lib. 1 Novis. Compilat.*

Regiis etiam Ministris Ecclesias, Hospitalia, Monasteria, et alia quæcunque loca à sæculari jurisdictione exempta, adire licet, ibique res contra jus Regium clam inductas, vulgo *de contrabando*, perquirere, associatis tamen ipso Provisore, seu Vicario Generali, vel Foraneo Episcopi, qui per se requisitionem in Monasteriis Monialium facere tenentur, licet ad alias quaslibet Ecclesias lustrandas quæcumque Ecclesiasticam personam eligere possint. Fraudulenti homines, vulgo *Contrabandistas*, cum armis ad Ecclesias confugientes, statim debent armis ipsis exspoliari, et penes personam à Judice Ecclesiastico deputatam, deponi. Sic indulisit Nuntius Apostolicus Henricus Henriquez Ministris Reg. Patrimonii, die 6 Mart. an. 1749.

Quum nimium quondam locorum immunium numerus exerevisset, paucique iavenirentur improbi homines, quibus facilis ad Asyli perfrugium via non pateret, in grave publicæ tranquillitatis nocumentum; hinc Concordati lege an. 1757 art. 3, visum fuit Immunitatem adimere Eremiticis, iisque Ruralibus Ecclesiis, in quibus raro per annum Res Divina peragi solebat. At quum experientia compertum sit, comprimendæ perditissimorum hominum audaciæ, moderationem hanc adhuc non sufficere, Clemens XIV, ad petitionem Caroli III, ad unam in unoquoque Loco, vel summum duas secundum eorum frequentiam, ab Ordinario deputandas, Asylum præstringit; Constit. data 12 Sept. an. 1772.

Verum oportet ut criminosi, qui sese in Ecclesiam receperunt, *honeste, et decenter se gerant, nec ullo modo ludant, nec familiaritatem habeant cum suis uxoribus, vel aliis intus Ecclesiam, nec adstent in januis Ecclesiarum, nec in cæmeteriis, jocando, vel cytharas pulsando, nec utendo aliis colloquiis otiosis; sed solitarie vivant, et tanquam personæ, quæ erraverunt, et cum omnimoda humilitate, et honestate*: Synod. Hispalens. an. 1512 capit. 59).

De Asyli jure V. legg. tit. 4 lib. 1 *Novis. Compil.* cum ipsarum notis; Reg. ordinat. 6 Maj. an. 1852; necnon litteras Apost. in Hisp. Nuntii 21 Jun. 1828.

Eodem de proposito hæc Selvag. Barcin. Adnotat. antea laudati, t. 2 pag. 144: « Ut à Regio judice extrahatur quicumque ad Eccles. ob delictum confugerit, non requiruntur indicia ad *torturam* (quæ hodie nunquam infligitur) sufficientia; imo poterit judex ad reum extrahendum procedere, cum ad ipsius cognitionem delictum pervenerit: super hac re vid. l. 16 tit. 4 lib. 1 *Novis. Recop.*, latam à Carolo IV 11 Nov. an. 1800, ubi perspicuæ exhibentur regulæ in reorum extractione observandæ, etiam in hodierna praxi, dummodo in quibusdam præ oculis habeantur quæ in Reg. Prov. 25 Sept. an. 1855, art. 12, 13, 56, 51, 58 etc., statuta sunt. Quod ad milites attinet, quomodo ab asylo sint extrahendi, et quo pacto circa immunitatem processus, seu *articuli*, uti loquuntur, sint prosequendi, v. ll. 7, 8, 9, 10, et 11 tit. 4 lib. 1 *Novis. Recop.* » — « Notatum reliquimus, Inquisitionis tribunal Reg. deer. 15 Jul. an. 1854 abolitum fuisse. Quinam ergo jus erit hæreticæ pravitatis reos ab ecclesiis extrahendi? Hæresis crimen est *mixti fori*; ac proinde, nostro iudicio, dabitur præventioni locus, ita ut, vel Episcopus, uti proprius fidei inspector, vel judex Regius, possint ex æquo reum ab Ecclesia educere. »

SECTIO III.

DE CAPELLIS, ET ORATORIIS.

52. QUID CAPELLA, ET ORATORIUM.—53. PUBLICI, ET PRIVATI ORATORII DISTINCTIO.—54. ALTARE PORTATILE.

32.

CAPELLE (1), et oratoria sunt sacella, quæ in agris sedent, aut in civitatibus, aut in magnatum domibus, quæque sacris extraordinariis addicta sunt. Duplex oratorii genus, publicum: et privatum. Publicum est, quod publicam habet januam, et quod cuivis è populo patet; privatum, quod in privatis domibus, et quod domini arbitrio constituitur.

(1) Du Cangius in Glossar. med. et infim. latinit. verb. Capella, hoc nomen repetit à capa, hoc est parva veste S. Martini, quæ in Oratorio Regis Galliarum servabatur: contra alii Capellæ nomen factum ostendunt à capa, hoc est, theca reliquiarum S. Martini, et aliorum, quam Galliarum Reges in oratorio habebant, et quam secum deferre solebant, cum ad bellum proficiscerentur. Nimirum capella orta est à Cap, sive Capa; et Cap vox Celtica est, uti tradit Leibnitiuss collee. ethymolog. par. 2; suaque origine significat capitis tegmen, ac generatim quodvis corporis tegumentum, ampliori sensu rerum pretiosarum thecas, et conditoria. Evodius l. 1 de Miracul. B. Stephani, *capella urgetea*, inquit, *in qua erat reliquiarum portio*. Consule Pithæum Glossar. ad lib. capitular. verb. Capella, et Bignonium in Not. ad Marculf. formul. 48 l. 1, utrumque apud Baluzium capitular. Reg. Francor. t. 2 col. 491 et 626 ed. Ven. 1775.

33. Publicum oratorium Deo semel dicatum, in profanos usus converti nequit (1); quod de privato oratorio non est ita (2). Neque tantum in publicis oratoriis preces ad Deum mittuntur, sed etiam divinum sacrificium super altari rite consecrato peragitur. Hinc ea cum Episcopi auctoritate ædificari, ac benedici debent (3), et campanam habent, per quam populus ad rem divinam, atque ad fundendas preces publice vocatur (4).

(1) Cap. 51 de Regul. jur. in 6.

(2) Vulgatum est illud, quod post Glossam, et ceteros Juris Canonici interpretes, tradit Fagnanus in cap. *Auctoritate*, 27 de Censib., n. 6, quod hodie privatum oratorium est, *cras poterit fieri camera, cum non sit locus Deo dicatus*. Videndi in primis sunt Jo. Baptista Gatticus, Josephus de Bonis, et Fortunatus à Brixia, qui peculiaribus operibus *de oratoriis publicis, et domesticis* late, ac diligenter agunt.